

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 12 sierpnia 2021 r.

BADK.DPK.133.113.2021 GK

P10-54/21	Data wpływu petycji 28 maja 2021 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 29 lipca 2021 r.

**DZIAŁACZE OPOZYCJI ANTYKOMUNISTYCZNEJ
I OSOBY REPRESJONOWANE Z POWODÓW
POLITYCZNYCH**

TEMAT

ODSZKODOWANIE I ZADOŚĆCZYNIENIE

WNOSZĄCY PETYCJE: petycja indywidualna

Osoba fizyczna.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, w celu przyznania odszkodowania oraz zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wynikłą z represji osobom o potwierdzonym statusie działacza opozycji antykomunistycznej lub osobom represjonowanym w powodów politycznych.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Autor petycji postuluje, aby do ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego dodać art. 8c w następującym brzmieniu: „Osobie o potwierdzonym statusie działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych na podstawie ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (Dz. U. poz. 693 i 1220 oraz z 2017 r. poz. 1386) przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, wynikłe z represji za działalność, o której mowa w art. 2 i art. 3 tej ustawy”.

Petytor podkreśla, że przepis wskazany w petycji zawarty był w senackim projekcie ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Projekt skierowano do Sejmu 17 listopada 2017 r. W toku prac legislacyjnych usunięto wskazany przez autora petycji zapis.

Autor petycji wnosi o wznowienie prac zmierzających do usunięcia przeszkód uniemożliwiających dochodzenie roszczeń odszkodowawczych.

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. poz. 727) w art. 1 stanowi: W ustawie z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1987) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 8 uchyla się ust. 1b i 1c;

2) po art. 8a dodaje się art. 8b w brzmieniu:

„Art. 8b. 1. Dziecku matki pozbawionej wolności, wobec której stwierdzono nieważność orzeczenia, które przebywało wraz z matką w więzieniu lub innym miejscu odosobnienia lub którego matka w okresie ciąży przebywała w więzieniu lub innym miejscu odosobnienia, przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę.

2. Przepisy art. 8 ust. 1 zdanie drugie, ust. 2 oraz ust. 2d-5 stosuje się odpowiednio.

3. Stwierdzenie nieważności orzeczenia, z uwzględnieniem art. 3 ust. 1, może nastąpić także na wniosek dziecka, o którym mowa w ust. 1, a w razie jego śmierci - także na wniosek jego małżonka, dzieci i rodziców.”

INFORMACJE DODATKOWE:

Senacki projekt ustawy, do którego odwołuje się autor petycji, wpłynął do Sejmu 17 listopada 2017 r. W art. 1 pkt 2 zawarta była następująca treść: „Art. 8c. 1. Osobie o potwierdzonym statusie działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych na podstawie ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (Dz. U. poz. 693 i 1220 oraz z 2017 r. poz. 1386) przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, wynikłe z represji za działalność, o której mowa w art. 2 i art. 3 tej ustawy”.

Biuro Legislacyjne Kancelarii Senatu w opinii do ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego z dnia 19 lutego 2018 r. wskazało: „Opiniowana ustawa wprowadza do ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń kolejny wyłom w zasadzie, iż obejmuje ona materię związaną z uznaniem za nieważne niesłusznych orzeczeń (...). Przepis, zgodnie z którym odszkodowanie i zadośćuczynienie przysługuje działaczom opozycji antykomunistycznej za poniesioną szkodę i doznaną krzywdę, wynikłe z represji za działalność, o której mowa w ustawie w ustawie o działaczach opozycji antykomunistycznej, w istocie wykracza poza zakres przedmiotowy ustawy i powinien znaleźć swój wyraz w odrębnej ustawie, a nie ustawie o uznaniu za nieważne orzeczeń”.

Senat IX kadencji, na 57. posiedzeniu w głosowaniu przyjął poprawkę zgłoszoną przez Komisję Praw Człowieka, Praworządności i Petycji, wypracowaną na 215. posiedzeniu, polegającą na skreśleniu wyrazów „i art. 8c”. Poprawka wynikała z błędnie przyjętego

założenia dotyczącego objęcia możliwością dochodzenia przez działaczy opozycji antykomunistycznej oraz osób represjonowanych z powodów politycznych odszkodowania za poniesioną szkodę i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, wynikłe z represji za działalność, o której mowa w przepisach ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych.

Pierwotnie senacki projekt zakładał realizację postulatów petycji (P9-06/17) z 9 lutego 2017 r., w której autor postulował uregulowanie prawa do świadczeń dla dzieci więzionych w PRL w latach 1945–1956 lub znajdujących się w łonie matki (jeszcze nienarodzonych). Dzieci te przebywały w więzieniach z rodzicami (głównie z matkami) za ich aktywność określaną dziś jako działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Autor petycji zabiegał w 1993 r. przed sądem Okręgowym w Rzeszowie o zadośćuczynienie odszkodowanie za doznaną krzywdę oraz zły stan zdrowia. Sąd jednak oddalił te roszczenia twierdząc, że polskie prawo nie reguluje opisanych powyżej przypadków. Autor petycji dysponował dokumentami potwierdzającymi przytoczone dramatyczne fakty – był zdania, że osoby o podobnych do jego życiorysach powinny mieć prawo do zadośćuczynienia i odszkodowania.

Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji 28 marca 2017 r. rozpatrzyła petycję. Przeprowadzona została dyskusja senatorów, w której przewijała się informacja o pracach nad tożsamą petycją (P8-24/14), rozpatrywaną przez Senat VIII kadencji, który 24 lipca 2015 r. podjął uchwałę w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy zawartego w druku senackim nr 894. W związku z zakończeniem kadencji parlamentu projekt ustawy został objęty zasadą dyskontynuacji prac legislacyjnych.

Senatorowie postanowili kontynuować prace realizujące postulat petycji. Komisja przyjęła projekt ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Senat 10 listopada 2017 r. na 49. posiedzeniu podjął uchwałę o wniesieniu do Sejmu projektu ustawy.

UWAGI DODATKOWE:

Autor petycji wnioskuje o zmianę ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie "Zasad techniki prawodawczej" (Dz. U. z 2016 r. poz. 283) w § 91 ust. 1 wskazuje wprost, że nie nowelizuje się przepisów zmieniających inną ustawę.

W przypadku akceptacji postulatu petycji zmieniona powinna zostać ustawa z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1820).

Wskazać również należy, że ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego wygasła 29 kwietnia 2021 r., w związku z treścią art. 2 tego aktu¹. W pozostałym zakresie obowiązują zmienione przepisy ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych (...).

OPRACOWAŁA

Gabriela Kopania

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz

¹ Art. 2. W przypadku gdy nieważność orzeczenia stwierdzono przed dniem wejścia w życie ustawy, żądanie odszkodowania lub zadośćuczynienia należy zgłosić w terminie trzech lat od dnia wejścia w życie ustawy.